

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetško ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— († J. Jeras.) Iz Osjeka, glavnega mesta Slavonije se nam piše: Javljam vam, da je naš slovenski zemljak, vrli narodnjak, pošten otec in soprog, gospod kr. inženir Josip Jeras, rodom od Šiške pri Ljubljani, danes 1. februarja po nedolgi bolezni, na občo žalost vseh, ki so ga poznali, umrl na možganskem mrtudu.

— (Iz Trsta) se nam piše: Občni zbor slovenskega političnega društva „Edinost“ za tržaško okolico je bil na svečnico od več nego 300 okoličanov in meščanov obiskan. Dvorana za ta dan v najem vzeta, bila je jako okusno dekorirana s slavjanskimi grbi in slavjanskimi zastavami.

Mej navzočimi so bili tudi mestni poslanec vitez Wittman, dr. Bizjak, dr. Kafka, rodom Čeh in dr. Predsedoval je začasni predsednik mestni poslanec Nadlišek, ki je pozdravil občinstvo z navdušenim govorom, povdarjal važnost društva in opominjal slovenske okoličane in tržaške Slovence okleniti se društva in pristopiti vanj, delati v pravem pomenu „Edinosti.“ Govor bil je z živijo-klici sprejet. Dr. Bizjak je bil potem per acclamationem izvoljen za predsednika. On poprime besedo in se zahvaljuje za izkazano mu čast. Premišljeval je, hoče li prevzeti predsedništvo, ker ga opravila zavirajo v času in delu. Ali vendar, ker vidi zbranih toliko odličnih mož, navdušuje ga to in on zagotavlja, da kar bode v njegovi moči, storil bode z veseljem in velika čast mu bode, da ima priložnost za tržaško okolico kaj storiti in jej koristiti. S ponosom

uže lahko gledamo danes na društvo, katero smo ustanovili. Mi se bočemo boriti, za svoje narodne pravice, a tudi čemo živeti z onimi s katerimi nas je narava združila. Nasprotniki naši nas bodo spoštovati prisiljeni. Isto tako pa zvestobe cesarju, katero je tržaška okolica v naj hujših časih vedno izkazala, ne pozabimo, nego jo bomo pospeševali tudi mi.

Pripis: Ravno smo dovršili skrutiniranje. Odbor slovenskega političnega društva „Edinost“ je: predsednik dr. Bizjak, podpredsednik g. Nadlišek. Odborniki so pak gg: O. Sancin, Dolinar, Parič, Trobec, Gerlunc, Urbančič in državni poslanec Nabergoj.

— (Iz Solkana) pri Gorici se nam piše: Vrli rodoljub g. Franjo pl. Pilbah c. kr. stotnik v pokoj je bil enoglasno v odborovi seji za družbenika solk. čitalnice sprejet.

— (Učitelji kozjanskega okraja) so izgubili vrlega tovariša, naše društvo zvestega člana. Tomaž Knežar, učitelj v šen-Petru je menda vsled nahuhe, v soboto, dne 30. jan. v gospodu zaspal. Zapustil je ženo in edinega sina, častnika. Rojen je bil v Starem trgu dne 18. okt. 1804 in je služil kakor podučitelj ozir. učitelj od 1. nov. 1832, v šen-Petru pa od 23. okt. 1856, kamor se je iz Rečice preselil. Bil je eden najmarljivejših učiteljev, dober mož in oče in pravi tovariš svojim součiteljem. Otroke je ljubil kakor oče, in naj rajši je bival mej njimi. In še zadnja leta, ko je vidno hiral, bil je on prvi in zadnji v šoli. Veliko se je pečal

tudi s sadje in svilorejo. Dne 6. avgusta m. l. smo še učitelji (piše se nam) po njem zborovali in z njim tekali, on nam je pa še solznimi očmi dolival svoje najboljše starine — za slavo. Naj mu bo zemljica lahka.

— (Iz Petrovč) pri Celji se nam piše: Pri današnji volitvi občinskega župana je bil Ivan Kovač, posestnik v Arnji vasi, vrl narodnjak, ki je ob direktni volitvi za državni zbor glasoval in več drugih nagovoril, da so z njim za gosp. dr. Vošnjaka glasovali, enoglasno za župana izvoljen.

— (Iz Gomilскеga) pri Vranskem se nam piše: Naj svet izve, kakov nemir se godi v Gomilskem po krčmah. Ljudje kolnejo, razbijajo in se tepo zavoljo župnika in brata njegovega, da si pameten človek uže blizu ne upa. Ako bode to še dalje trajalo, smo prisiljeni se na višjo dubovensko gosposko pritožiti. Naj nam preloži, da gresta dva rajši, kakor pa vsi drugi iz fare. Ker pa se tako godi, nij čuda, da se ljudstvo razkačuje. Na pr. pogledjmo nazaj na 19. jan. t. l., ko so možje iz grajske vasi šli na fajmoštrovo povelje k velikonočnemu izpraševanju. Tam so naši cerkmoštri pri priliki omenili neresnico župnikovo, katero je on razglasil, namreč, da je monštranca v cerkvi sv. Krištofa zamenjena, ter so tukajšnji občanje slabše blago dobili. To nij res. Dalje je gospod župnik rekel, da kdor rudečih izpovednih listov njemu nazaj ne odrajta, tak človek kadar umerje, ne sme na britof pokopan biti. Tedaj bodemo morali v Gomilskem tudi imeti fabriko za mrlične žgati. — Ko je pa zarad teh župnikovih neresnic v hišterni velik hrup nastal, je začel g. župnik može ven goniti. Može pa na to reko, da ne gredo drugače, ako jih s silo ven suje. Gospod župnik jim pa na to pravi: tega ne bodem storil, samo enkrat sem enega „šuštarja“ v vodo vrgel. Ali je utonil ali ne, tega nam nij povedal.

K.

— (Iz Mozirja) se nam piše 2. februarja: Pred menoj leži štev. 23. „Slovenskega Naroda“. Uvodni članek: „Zopet posojilnične zadruga“ je povod, da primem za pero ter naslikam nekaj žalostnega o mozir-

ski posojilnici. Bilo je namreč pretečeno poletje, ko so gornje-Savinčanje osnovali na gospod dr. Vošnjakovo pregovarjanje v Mozirji posojilnično zadruga. — Zbralo se je takrat tukaj neko nedeljo dosti odličnih mož gornje savinske doline, volili so predsednika, tajnika, denarničarja in vse, kar h temu društvu spada. Društvo ima tudi uže vse potrebne tiskovine in tudi uže prvi dan je prišlo v denarnico nekaj stotakov. A od istega dneva se nič več od posojilnice ne čuje, zadruga spi zimsko spanje, tiskovine in denar baš tako. Večkrat sem slišal pogovarjati se o posojilnici, kaj je ž njo? itd. Ne vem, kaj je temu uzrok. Sicer pa mislim, da to, ker je predsednik na Rečici, denarničar in tajnik pak sta v Mozirji. Nobeden se dela ne loti in tako se bodo žali-bože uresničile moje besede, katere sem pri osnovanji društva pisal v nek slovensk list: „Upamo, da ne bode posojilnici: Sreče dar — klofuta.“ —

In vendar imamo v Mozirji več, nego tri uplivne možake, kateri bi se lahko dela lotili in bi šlo prav lepo. To je istina in icijative manjka. Mozirjani izbudite se iz vaše letargije; skličite skupaj sejo, pomenite se; lotite se enkrat „viribus unitis“ dela in bode šlo od rok. Sedaj imate uže vse za posojilnico pripravljeno — le dela manjka. „Jeder Anfang ist schwer“, a ko se vozu kolesa namaže — teče. — Pravijo, da na svečnico medved iz luknje „poluka“; ali je isti dan oblačno, medved ne zleze več v luknjo, kajti zima bode minula. Tako sem tudi jaz denes na svečnice dan „polukal“ na neba višine. Videl sem, da nebni obok krijejo od juga sem prepodjeni oblaki. Sneg je tudi uže šel „rakom žvižgat“ upam, kakor medved, da ne bode več zime, in tako se bode tudi naša posojilnica vzbudila iz rimskega spanja, ko bode začelo spomladansko soluce delovanja, pošiljati gorke oživljajoče žarke v ta zavod. Želim torej, da bi ta dobrodejni zavod se zdramil; in za naprej z delavnostjo ljudstvo vzbujal.

— (Iz Št. Jurja) na slovenskem Štajerskem se nam piše 7. febr.: V nedeljo

31. jan. je bil tukaj g. Baumgartner, ravnatelj kmetijske šole v Grottenhofu pri Gradci. Bilo se je zbralo nad 100 kmetov. Gosp. Baumgartner je govoril o živinoreji, poudarjaje neumnost nekaterih kmetov, ki več živine redé, nego je morejo dobro preživeti. — Omenil je nadalje, kako se močvirni travniki suše, in suhi z vodo oskrbljujejo. Obljubil je v imenu kmetijske družbe, da, če kmetje želé, bode došel iz Gradca inženir, kateri bode ta opravila vravnal brezplačno, tako, da kmet samo za delavce skrbeti ima. — Svetoval je tudi, naj kmetje manj žita sejejo, namreč samo toliko, kar domače potrebe firjajo, naj pa za to bolj za dobro živinsko krmo skrbé. Živina bode pri nas več dobička vrgla, nego žito. — Boljšo hrano ko živina ima, boljši bo gnoj. — Sklenilo se je tudi, ustanoviti podružnico štajerske kmetijske družbe, v katerej bi se zedinila okolica št. Jurska in Šmarje. Uže prvi dan je več kmetov pristopilo.

— (Costov pogreb) je bil dose-daj v Ljubljani eden najsijajnejših. Udeležila se ga je vsa ljubljanska inteligencija, župani iz okolice, deputacije čitalnic iz Kranja, Ipave, Kamnika, Postojne z zastavami; nosili so ga kmetski možje — kot narodnega zastopnika ga je nesel narod k zadnjemu počitku —; na glavnem trgu in koder je šel sprevod, bile so štacune vseh narodnih trgovcev zaprte; črne zastave so vihrale na čitalnici, reduti, deželni hiši itd. Na rakev je bilo položeno črez 30 vencev. Sploh se je tudi pričakovalo, da bode kakov politični in osobni prijatelj pokojnega nadgrobní govor govoril, kar bi se bilo spodobilo, a je izostalo, ne vemo zakaj.

— (Čitalnica v Loki) je napravila v nedeljo ples v prostorih pri „zelenem drevesu“, katerega se je udeležilo, kljubu vsem intrigam, blizu 170 osob. Četvorko je plesalo 28 parov — še le pozno proti jutru se je občinstvo razhajalo. Stem je čitalnica sklenila letošnji predpust.

— (V Skofji Loki) so se fantje v nedeljo po maši pred kapucinsko cerkvijo stepli in je eden bil zaklan.

— (Nevednost in smešnost c. kr. poštних uradnikov v Ljubljani.) Pod slavnim ministrom „sindikatih dobičkov“ Banhansom je bilo kakor znano več poštних uradnikov iz Ljubljane na vse vetrove „aus dienstesrücksichten“ predstavljeno samo ker so bili Slovenci. Nastavljeni so bili razni dunajski Švabi, ki se odlikujejo s svojo nevednostjo in surovim obnašanjem. Na prejemke ali recepise slovenskih pisem naj bedasteje zapise delajo namreč „Gospodična“ in ime kraja, ali pa besedo „Blagorodja“ v Kranji. Modrijan nemški ne loči imen od drugih besedij ali je ipak sposoben v Ljubljani službovati. To so „dienstesrücksichten“. Nekdo je zahteval na slovenski naslov slovensko prejemko. Dotični uradnik je grobo rekel svojemu tovarišu: „a slovenische recepiss will er haben, machens ihm a russische.“ Tako se rogajo strankam.

— (G. dr. Mošé) je prevzel vso advokatno kancelijo dr. Costovo, ter bode tudi prvi koncipijent pokojnega, g. dr. Papež, tu znan izvrsten jurist vstopil pri dr. Mošetu, kateri prevzame tudi drugo kancelijsko osobje dr. Coste.

— (V Brežicah) se dela na to, da bi dobilo to mestice na štirsko-hrvatsko-kranjski meji z okolo 1000 prebivalci spodnjo realgimnazijo. Brežiško okr. glavarstvo meri 103 □ milj in šteje 46.000 stanovnikov, blizu 7000 za šolo godnih otrok in sedaj 29 ljudskih šol, katere obiskuje nad 5000 otrok, a je še vedno brez vsake srednje šole, da še mestjanske šole nema nobene. Želja zasavskih in obsoteljskih Štajercev po srednji šoli v Brežicah postaje vedno večja in so z ozirom na gori citirane date prav opravičene.

— (Novomeška sodnija) je naznaila dunajski policiji, da je tridesetletni Janez Horzen 27. jan. dva moža v Jelši ustrelil in pobegnil ali na Hrvatsko ali na Turško.

— (Iz Zagorja) se nam piše: Zagorjansko postajo železniško obdaja vsestransko do 200 črevljev visoko pogorje. Divje štrlé ogromne skale v višnjevo obnebjé, ki se često luščijo iz prhljive zemlje, ter stašnim ropotom

zbožné v ozki járek. Človek se skorú misli na Krasovej pustini. — Na desnem obalu Save, na najvišej krili tega pogorja učinila se je denes strašna nesreča. Pastarica kacih dvanajstih let je onda padla v globočino. Pasla je koze. Vračaje jih, omahnila je sirota nad največjim prepadom, ter zvrnila se v globino. Bilo je denes 5. febr. ob 3. popoldne. Na levem Savinem bregu delajoči ljudje videli so gručo, ki je bliskoma valivši se v globino, zadela v drevo, za trenotek obstala, a v novo zdrknila dalje in končno obtičala v snegu. Menili so, da je kaka koza. Pohitevši onkraj, našli so mesto koze, mrtvo razdrapljeno truplo uboge pastarice.

— (Advokatov je na slov. Štajerskem) v Mariboru 9, v Ptujih 6, v Celjih 5, Konjicah 2, a v Ormuži, Ljutomeru, Brežicah, Št. Lenartu, Šmarji, Slovenjgradci in Slov. Bistrici po eden.

— (Uboj). Iz Kopra se „Soči“ piše: 1. t. m. ob 8. uri zjutraj šel je stražnik Anton Cej (doma iz Ravnice nad Solkanom) v tukajšnji jetnišnici odpirat jetnikom, da bi se malo sprehajali po dvorišči. Jedva pak Cej duri prve sobe odpre, skoči nanj jetnik, ter ga sè špičastim železom tako udari ob vrat, da mu ga železom skozi in skozi prodere, kar je, se ve, to imelo za nasledek, da je v 8 minutah dušo izdihnil. Morilec je Tržačan, kakih 18 let star in je menda uže glasovit radi hudodelstev.

— (Porotne sodbe) so se v Ljubljani začele 3. feb. Prvi dan je bil na vrsti kmetsk fant iz Begunj na Gorenjskem obdolen, da je sosedu hišo zažgati hotel. Na predlog zagovornika dr. Mošeta sta bila poklicana dva sodnijska zdravnika, ki sta se izjavila, da je verjetno, ka obtoženec nij bil pri pravi pameti, ko je zažigal. Vsled tega izreka je obravnava preložena, da bodo zdravniki mej tem opazovali duševni stan obtoženčev. O nadaljnih obravnavanjih hočemo poročati:

— (Oče dva svoja sina ustrelil.) Od sv. Lovrenca v Slovenskih goricah na Štajerskem se piše mariborskemu slov. listu. 31. jan.: Denes se je v Mosteh blizu Pesnice

grozna nesreča zgodila. Kmet Fr. Dolenšak je ustrelil dva svoja sina! Starejši France, 23 let star, je bil vojak, od jeseni na odpustu doma; mlajši 21 letni Valentin bil je zadnjikrat vojaščine začasno oproščen. Uže več let sem se je sosedom dozdevalo, da Dolenšak na hipe nij pri pravi pameti; o takih trenutkih je navadno jako surovo s svojo ženo delal. Sinova sta ob takih dogodkih sicer svojo mater branila, očetu pa nijsta ničesar hudega prizadevala; v občé sta se štela mej pridne fante. Tudi v soboto večer je bil tak nemir; žena je, kakor vselej, zbežala. — V nedeljo odide žena s starejšo hčerjo k rani božji službi. Po storjenih navadnih opravilih gredo vsi ostali domači: oče sinova in dve hčeri, ena 14, druga 9 let stara k zajutreku. Oče zajame nekoliko žlic, potem pa gre v zadnjo izbo; vzame dve nabiti puški, odpre nekoliko duri, ustrelí enega sina v glavo, da se zgrudi na tla, potem zgrabi drugo puško in nameri na družega; ta milo zaprosi, a nič ne pomaga; tudi tega v glavo ustrelí, da se mrtev zvrne. Ker prvi nij bil pri priči mrtev, ga nesrečni oče s puško udari, da se puškin ročnik na dvoje razkolje. Starejša deklica mej tem groznim dejanjem s hiše zbeži; mlajšo pa oče, vzemši kolač kruha, v sobo zapre rekši: „Pazi na nju in pridna bodi“, — ter odide. Ker je ključ v vratih ostal, prihité brš ljudje na pomoč. Enega nesrečnežev še najdejo živega, pa tudi ta umrje, predno pride duhovnik. Oče gre potem za Pesnico doli do mosta pri Dornovi in za železno cesto dalje proti Ptujih; kam je šel, se še zdaj ne vé. — Ta nesrečni človek je bil sicer mirnega obnašanja, ne pijanec; ako je pa le malo pil, bil je neki celó zmóčen in to je trajalo tako do osem dnij.“ Torej je storil svoj zločin v blaznosti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V državnem zboru 3. febr. je finančni minister zahteval še 71.803 gold. kredita za Černoviško vseučilišče. Potem se je govorilo o naredbah proti živinski kugi. Lasser je dejal, da sicer ne more porok

biti, da bodo na Ogerskem tudi to sklenili, kar mi, a da se boče vlada prizadela edinstvene naredbe doseči. Nadaljevanje je denes v petek. — Izmej naših poslancev je govoril dr. Razlag, kateri je osvetil stanje na kranjsko-ogerski (hrvatski) meji, ter poudarjal, kako se iz Hrvatskega na Kranjsko trosi kuga. Za to je treba, da se na Ogerskem isto tako ravna proti kugi, kot v zapadni Avstriji, da ne bode kordona proti Ogerskemu treba. Isto omenja tudi Dežman.

Na **Dunaji** se govori o ministerski krizi. Namesto Auersperga pride, kakor na borzi ugibljejo Koller in Kellersperg. Ne dosti boljše za slabšim.

Da je na tem nekaj resnice, kaže tudi jako važni članek v „N. fr. P.“ od nedelje, ki pravi, da ministerstvo Auerspergovo ne velja nič in parlament nič, da je torej treba nove vlade, novih oseb, da si se sistem naj obdrži. Ta članek v tem listu nas je osupnil. Res mora nekaj važnega goditi se. Naš zadnji dunajski dopis je bil resničen. To potrjuje s tem člankom sama „Neue freie Presse.“ —

Vnanje države.

Na **Francoskem** je s sprejemom prvega Vallonovega predloga, da se predsednik republike voli na sedem let, s čemer je izrečeno, da naj se republika ustanovi kot stalna in ne provizorična vlada, položje precej spremenjeno. Vlada je uže prej pripravljena bila na to sprejetje, da si se je le z enim glasom večine za republiko odločilo. Thiers je baje rekel: „republika na Francoskem lahko živi z enim samim glasom večine, ker je narod za-njo.“ — Mogoče je se ve, da cela postava in Vallonov pridevek v tretjem branji pade, ako združeni monarhisti le en glas pridobodo za sebe ta čas.

Vallon je v seji 1. febr. stavil drug pristavni predlog, namreč, da se pravice in dolžnosti predsednikove uvedó po ustavi od leta 1848 in da ima predsednik republike s privoljenjem senata skupščino razpustiti. Ta pristavek je bil ustavnemu odboru 30 terih na prvo posvetovanje izročen, a ta odbor ga je zavrgel.

V seji 3. febr. je narodna skupščina vendar tudi ta Vallonov predlog sprejela s 449 glasovi proti 249. Večina ta se je naredila iz desnega centra in iz cele leveice. Vsled tega je velika senzacija. — Najbrž bode Mac-Mahon volil novo ministerstvo.

Garibaldi je izprevidel v Rimu, da z republiko in opozicijo v Italiji vendar ne

gre tako brž. Po svoji avdijenci pri kralji je rekel enemu svojih prijateljev: „Z vsem ne more še dobro iti. Mi smo mlad narod. Čas je, da ne zaviramo vladi vsako delo. Ne mečimo jej polen v kolesa, pa boste videli, da bo boljše. Najprej treba, da se Italija konsolidira. Celo papeža v miru pustimo.“ Vse novine ta izrek hvalijo.

Iz **Kine** se poroča, da je cesarica vsled smrti svojega moža sama sebe usmrtila. Mati cesarjeva sedaj vlada za triletnega naslednika.

Posojilnične zadruga.

Vsak razumen narodnjak izprevidi, da se ne moremo slobodno gibati, dokler smo popolnem odvisni od tujega kapitala, vsak želi, da bi se ustanovile hranilnične in posojilnične zadruga, a da bi se hoteli lotiti resnega delovanja, tacih je pa kaj malo.

Sploh si nekateri ljudje domišljujejo, da je bog si vedi kako težavna stvar ustanoviti kako zadrugo, in sicer navadno ugovarjajo, da

- 1) za poslovanje in knjigovodstvo nij sposobnih ljudij in
- 2) da pomanjkuje denarnih sredstev, da bi pač dosti tacih bilo, ki bi si denar spojevali, a malo vložnikov, da bi tedaj posojilnica ne mogla ustrezati potrebam svojih društvenikov.

Prvi ugovor nikakor nij opravičen, odkar se vse potrebne tiskovine in računске knjige uže popolnem izdelane dobodo v „narodni tiskarni“. Kdor zna brati, pisati in računati, lahko vodi te knjige; za to nij treba učnega knjigovodje, samo malo vaje, katero si vsak lahko pridobi pri uže delajočih posojilnicah, postavim na Štajerskem v Ljutomeru, Šoštanji itd.

Kar se tiče družega ugovora, da bi pomanjkovalo denarnih sredstev, kažejo dosedanje skušnje, da so zadruga, če so na solidni podlagi ustanovljene si še zmirom lahko preskrbele potrebne novce.

Na Štajerskem so hranilnice, zlasti štajerska in graška, vselej rade posojevale posojilnicam; znano mi je, da štajerska hranilnica privoli zadrugam kredite od 5000

do 20.000 gld., po 6 $\frac{1}{2}$ % in tudi po nižjih obrestih.

Na Kranjskem bi menda ljubljanska hranilnica enako ravnala.

Pa ko bi tudi posojilnice pri branilnicah ne dobile potrebnega denarja, ga zdaj dobe tukaj na Dunaji pri znani banki „Länderbankenverein“. Ustanovila se je namreč lani tukaj zveza avstrijskih posojilničnih zadrug. Načelnništvo te zveze stopilo je v dogovor zgori omenjeno banko in zdaj je „Länderbankenverein“ centralni zavod za avstrijske posojilnice. Ako hoče katera posojilnica dobiti posojila, mora načelnilstvu zveze posojilničnih zadrug, katere zastopnik je g. Ziler izdajatelj časopisa „Genossenschaft“, svoja pravila in poslednji letni račun predložiti ter naznaniti koliko kredita želi. „Länderbankenverein“ je uže dal dozdej 1 milijon in 200.000 gld. posojil proti nizkim obrestim, namreč 6 $\frac{1}{2}$ %.

Posojilnica tedaj lahko začne svoje delovanje, če ima le kakih 20 do 30 društvenikov in 500 do 600 gl. vplačanega denarja in toliko se pač v vsakem kraju skupaj spravi. — Omeniti še moram, da imajo posojilnice z neomejenim poroštvom došti več kredita, kakor z omejenim, in da se poslednjim le težko in samo mali kredit privoli.

Z ozirom na narodnost, so mi doštčni gospodje, s katerimi sem imel priliko o tej stvari govoriti, zagotavljali, da se načelnništvo in „L. B. V.“ brigati samo za kreditno sposobnost zadruge, ne glede na narodnost in da se posojila dajo isto tako nemškimi, kakor češkimi in slovenskim zadrugam.

Povsod se posojilnične zadruge ustanavljajo; na Češkem pride na 25.000 ljudij ena posojilnica, na Moravskem celo na 9000 ljudij ena; na celem Kranjskem pa, s svojimi 460.000 prebivalci je samo ena obrtniška posojilnica v Ljubljani. Čudno! Zdravimo se vendar, ne iščimo zmirom zvonaj sebe po uzrokih, če hira naša narodna stvar in če propadamo pri volitvah, ampak

pomislimo, da narode najhuje zatira malomarnost za občni blagor.

Dr. Josip Vošnjak.

Govor slovenskega poslanca Nabergoja

v 8. seji državnega zbora 25. januarja 1875:

Železniška vprašanja so za vsako deželo velike važnosti! Sedanje vprašanje je pak za Trst pogoj življenja. To me more opravičiti, ako povzdignem tudi jaz besedo, da si nijsem popolnem zmožen nemškega jezika, ker tu gre za deželo, katera me je poslala sem, — zagovarjat in varovat jo propada.

Žalostna izkušnja je za avstrijsko Primorje, da se, kadar koli so njegovi gmotni interesi v nasprotju z interesi italijanskega kraljestva, vselej le Primorje, oziroma Trst, mora brezobzirno žrtvovati Italiji.

Mi smo bili oškodovani pri mejnem reguliranju, pri trgovinske pogodbi, pri colnih uspehih, a celo v mirovnej pogodbi z Italijo 1866. leta povsodi in v vsacem ogledu oškodovani.

A še zdaj, gospoda moja, kakor bi ne bilo teh krivic še dosta, se pripravlja najvažnejemu in edinemu pomorskemu mestu avstrijskega cesarstva Trstu, popolni propad trgovine!

Pravim propad, kajti vsakdo, ki vsaj na pol neče zatisniti očij in ki neče slep biti, ko temna noč, vé, da odprtje pontebške proge, prej, nego Trst dobi do morja še drugo železnico, ki le na ta način more konkurovati z Benetkami, — mora Trst z fizično silo uničiti. Tu ne gre za politično vprašanje, nego na prvem mestu za narodno-gospodarsko, za življenje ali ne življenje trgovine v Trstu!

Gospoda moja! To mesto Trst, ki ima v sebi vsled ugodne lege poklic, enkrat še velik nalog izvršiti v domačem in tujezemskem trgovstvu, ki je edino pristanišče mej Avstrijo, Nemčijo in Rusijo, ki bi se lahko pri nekolicem trudu odlično udeležilo pri indijskem in orientalnem trgovstvu, ki končno,

kadar bodo orijentalno-azijatske železnice dozidane, tudi v tem pogledu more delovat velikansko, ta Trst, katerega nam zavida Anglija, katerega sta slavni Karel VI. in njegova hči Marija Terezija, prištevala mej najzlahtnejše bisere svoje krone, se kuje v verige in se veže, kakor suženj, ki naj bi se izročil in žrtvoval svojemu staremu tekmeču Benetkam, s katerim se je v teku minolih stoletij boril v mnogih vojskah na življenje in smrt. — Gospoda moja! Na ta način, katerega moram res brezglavnega imenovati, bi ne postopali s Trstom, niti Turki. — (Veselost.)

Italiji se je podarilo mnogo, da premnogo; dežele, trdnjave in denar! Sedaj naj se pak obesi Benetkam na vrat še blagostanje in bogatstvo Trsta! Po tem pak naj se, gospoda moja, nikar ne toži, da se Trst ne navdušuje za avstrijsko državno mišljenje, ali da, kakor je rekel poslanec Wurm, Italijani avstrijski težijo za „unita Italia“. —

Odborov predlog je v tacih razmerah skoro nerazumljiv. Nerazumljiv zaradi tega, ker se je v dobi dr. Herbstovega ministrovanja smatral vsakdo, ki je zagovarjal pontebsko progo, za italijenissima. Nerazumljiv, ker dr. Herbst baš to, kar je prej ométal, sedaj zagovarja. (Klici: čujte! čujte!).

Gospoda moja! Dr. Herbst vidi z drugimi očmi, kadar je minister. Njegova znana nedoslednost se razlaga v tem, kar pravi javno mnenje v Trstu, da namreč nij prijatelj mestu našemu, Trstu!

Zares, bil bi najnespametnejši korak, ki bi ga storila vlada, ako pontebsko progo, samo, ali pak preje stavi pred kako drugo železnico, ki zvezuje Trst z sredino cesarstva.

Mi gotovo ne preziramo mirovne pogodbe od leta 1866, ožalujemo pak le, da se je v njej storila Italiji obljuba glede pontebške železnice; ker pak mi tudi v naš nevspeh izpolnjujemo dotične dolžnosti, imamo tedaj pravico zahtevati, da se te dolžnosti ne vršé na takov način, ka bi mi morali vsled tega biti uničeni.

Korist, ki bi nastala koroškimi in štajerskim industrijalcem iz pontebške železnice, se jim brez tega zagotavlja.

Tu je tedaj važno le, da se to odloži za nekoliko let. Ko se sezida druga proga za Trst, in Trst vsled tega tako opomore, ka bi mu bilo moč vspešno konkurirati z Benetkami.

Gospoda moja! Skoraj je neverjetno, kako se Trst zanemarja v železniških zadevah!

Trst ima eno samo železnično progo, ko jih imajo tujezemski mesta, mnogo manjša nego Trst, štiri, celo šest.

A še ta edina železnična proga Ljubljana-Trst, se je pri stavljenju o svojem času tako zakasnila, da je Hamburgu bilo moč, tržaško trgovstvo si osvojiti in celo Ljubljano, tedaj pred vratmi Trsta, preskrbljevati z kolonialnim blagom.

Enaka napaka se namerava tudi zdaj storiti. Pontebsko progo zidati in trgovino izpeljati v Benetke. Še le potem se dovoli druga železnica za Trst, toda prepozno bode!

Gospoda moja! Žalostno, da je tako, ali istina je! Jaz morem le glasovati: Najprej se naj stavi druga proga za Trst a potem še le naj se pomisli na pontebsko progo.

Kdor glasuje drugače, hoče trgovstvo tržaško podariti Benetkam, in svoje vlastne brate, Tržačane, ki so baš tako dobri Avstrijci kakor vsi drugi v cesarstvu našem, pripraviti na beraško palico.

Tedaj si dovoljujem predlagati:

„Visoka zbornica naj blagovoli skleniti, v posvetovanje stavljeni predmet odložiti z denašnjega dnevnega reda, ter ga ob enem sprejeti v obravnavo pri programu, ki ga postaviti vlada namerava o bodočih železniških stavbah.“

Razne stvari.

* (S m r t n a o b s o d b a m o r i l c a F r e u t h a), ki je nedavno v železniškem vozu mej Olomucom in Prostějovom na Moravskem umoril zavratno v vagonu poleg njega spečega kupca J. Kačera, ter ga oropal, kakor smo o svojem času poročali, je bila tudi od cesarja potrjena, dasiravno je oče morilčev prosil za njega pomiloščenja

pri cesarji. Zadnji morilec, ki je bil obešen v Avstriji, je bil cigan Janeček v Plznu na Češkem. O poslednjih trenutkih Freuthovih se poroča: Ko se je izvedelo, da je Freuth na smrt obsojen, obiskal ga je takoj židovski pop Hroška, ker je morilec jud. Freuth mu je rekel, da obžaluje svoj čin in da izprevidi, da le smrt to more popraviti. V sodnijski komisiji, ki se je ustanovila k Freuthovem odpravljenju, je dež. sodnije svétovalec Schütz in Dvořak, svetniški tajnik Korel, zapisnikar in sodnijski zdravnik dr. Maday. Židovski pop je popoldne v petek obiskal Freutha, ga tolažil in napominjal k spokorjenju. Freuth se mu je izrazil, da je pripravljen na smrt, ki zbrise njego krivdo. Prosil je tudi svojega izpovednika, naj naznani njegovim staršem njegovo spokorjenje, ter je prosi, naj mu postavijo nadgrobni spomenik. Spominjaje se svojih staršev, je bridko jokal, ter obžaloval, da jim je pripravil tolikanj sramote. — Ko so mu prečitali smrtno obsodbo, zgrudil se je na tla, kajti nadejal se je še vedno pomiloščenja. Na to je prosil, da se smrt odloži. Ko so ga prašali, hoče-li duhovna, je prepustil to sodnijske komisiji. Popoldne je bil jako miren. Odpravi ga pak brnski rabelj, ki je uže prišel v Olomuc. Obesili ga bodo v nekej malej trdnjavi olomuškej, na dvorišči, kakor velewa nova postava za zidovjem. Pristop imajo samo sodnijski uradniki in nekatere osebe, ljudstvo ne sme več gledati.

* (Bogata dedščina.) Prav redka sreča je zadela poročnika polka granatnikov ruske garde v Moskvi, z imenom Estko. Nek bogat njegov žlahtnik je umrl v Ameriki, po imenu Koščiusko, ter mu zapustil kakor svojemu edinemu sorodniku dedščino enajstih milijonov dolarjev. Poslanik ameriškanski v Petrogradu ga pozivlje, naj se preskrbi z dotičnimi potrebnimi dokazili, da se mu izroči dedščina.

* (Ženska univerza v Peterburgu.) V Peterburgu se je ustanovilo društvo, ki ima namen, založiti univerzo za ženske.

* (Vihar.) V Londonu in na Angleškem je bil 23. januarja tak velik vihar, da se je francoska barka „Marie Reine“ vtopila s kapitenom in 14 možmi vred, ki so našli v morji moker grob. Več ladij pa je poškodovanih.

* (Število rojenih dvojčkov in trojčkov v Avstriji.) Ženska rodovitnost v Avstriji baš nij mala in vsled tega nasleduje, da prebivalstvo vedno narašča,

ker število rojenih presega število umrlih. Štatiistični zapisniki o tej zadevi podajejo čudovite rezultate. Tako je bilo na pr. leta 1872. v Avstriji rojeno 18.530 dvojčkov, (17.775 živih in 755 mrtvih). V prvej vrsti dvojčkov ima tu pred vsem Galicija 5288, potem Češko 4514, Morava 2032, dolnja Avstrija 1804, Štirsko 1058, Bukovina 584, Šlezija 536, gorenja Avstrija in Tirole 488, oziroma 482 dvojčkov, Kranjska 380, Koroška 352, Dalmacija 270, Istria 232, Goriško z Gradiško 204, Solnograd 128, Trst z okolico 104, Vorarlberg 48. Specijelno je bilo nezakonskih dvojčkov 2076. Trojčkov je bilo pak rojenih v omenjenem letu 387 (mej njimi 21 mrtvih), četvorčkov celo 16, in sicer v Galiciji 12, v spodnjej Avstriji 4. Glede porodov po spolu so bili v enem porodu 4 dečki, en porod 3 dečki in 1 deklica, 2 dečka in 2 deklici, 3 deklice in 1 deček.

* (Živinska kuga na Hrvatskem) še vedno v mnogih krajih zagrebškega, sisečkega, belovarskega, reškega, požeganskega okraja razsaja. Vlada menda tudi premalo odločnosti razvije v zatretji te pogubne bolezni.

* (Mleka) se na Dunaj vsak dan 36.000 bokalov samo iz zgornjega Avstrijskega pripelje.

* (Slovansko gledališče v Peterburgu.) List „Rusky Mir“ poroča, da je gosp. Rogovsky prosil dovoljenja pri ruskej vladi, da bi smel založiti v Peterburga „slovansko gledališče“, v katerem bi se igrale opere in operete, igrokazi, itd. slovanški v izvirnem jeziku.

* (Ponarejevalec denarjev), ki je dvajsetice v model vlivaje delal, je bil 28. t. m. v Trstu zasačen in zaprt.

Tržne cene

v Ljubljani 3. februarja t. l.

Pšenica 5 gld. 20 kr.; — rež 3 gld. 60 kr.; — ječmen 3 gld. — kr.; — oves 2 gld. 10 kr.; — ajda 2 gld. 90 kr.; — prosó 3 gld. 10 kr.; — koruza 3 gold. 20 kr.; krompir 2 gld. 40 kr.; — fižol 5 gld. 60 kr.; masla funt — gld. 51 kr.; — mast — gld. 50 kr.; — špeh frišen — gld. 34 kr.; — špeh povojen — gold. 42 kr.; jajce po 2 $\frac{1}{2}$ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 28 kr.; — teletnine funt 24 kr.; svinjsko meso, funt 23 kr. — sena cent 1 gld. 30 kr.; — slame cent 1 gold. — kr.; — drva trda 7 gld. — kr.; — mehka 5 gld. — kr.

Loterijne srečke.

V Trstu 30. jan.: 16. 6. 4. 18. 40.